

Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“

Господар Јованова бр.6, 32000 Чачак, Тел/факс: 032 223 608; 032 342 755
www.cacak-dis.org.yu e-mail: bdis@ptt.yu

ЦЕНТАР ЗА ДИГИТАЛИЗАЦИЈУ - ИЗВЕШТАЈ О РАДУ У 2008 -

Центар за дигитализацију Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ формиран је јануара 2008. године. Центар је задужен за спровођење свих активности на пословима дигитализације у Библиотеци, за одржавање и ажурирање интернет сајтова и блогова Градске библиотеке Чачак, за техничко-информациону подршку запосленима и корисницима из области рачунарско-информационих технологија, као и за предлагање и спровођење решења аутоматизације пословања установе и примене информационих технологија у раду Библиотеке.

Захваљујући пројектима опремања Центра неопходном техничком опремом (средства Министарства културе РС, 2007) и запошљавања четворо лица на јавном раду дигитализације периодике фонда Завичајног одељења (јануар-јул 2008), као и уложеним средствима Градске библиотеке Чачак, Центар за дигитализацију у овом тренутку јединствен је међу јавним библиотекама Србије, мерено по резултатима свога рада, броју лица која активно раде у њему и техничкој опремљености. У 2008. години Центар је добио А3 скенер високих перформанси, један екстерни хард диск, један систем за складиштење података и један лаптоп рачунар.

Опрема Центра: 4 десктоп рачунара, 2 лаптоп рачунара, 4 скенера (три А3 и један А4 скенер), 1 дигитални фотоапарат, 2 екстерна хард диска и 1 систем за складиштење (сториџ), 1 пројектор са пројекционим платном.

Поред поменуте опреме, Центар за дигитализацију води бригу о осталој техници установе и њеној исправности.

Центар тренутно има једног стално запосленог радника (библиотекар), једног хонорарно ангажованог сарадника (информатичар) и два техничка асистента (лица на цивилном служењу војног рока).

АКТИВНОСТИ ЦЕНТРА ЗА ДИГИТАЛИЗАЦИЈУ

ЧУВАЊЕ И ИЗДАВАЊЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ГРАЂЕ

Центар за дигитализацију преузео је на себе бригу о чувању, вођењу и издавању дела књижног фонда Завичајног одељења Градске библиотеке Чачак, који се тиче наслова из области рачунарско-информационе технологије (више од 400 наслова). Центар је, такође, преузео и аудио-визуелну грађу из фонда Завичајног одељења (аудио траке, ВХС касете, компакт дискови, двд), као и мултимедијалну архиву забележених програма у организацији Библиотеке из Чачка, са више стотина сати материјала. Поменута аудио-визуелна грађа је евидентирана и пописана и тренутно броји:

1. 23 ВХС касете
2. 21 аудио трака
3. 45 аудио компакт и двд дискова
4. 181 компакт и двд дискова видео и фото материјала
5. 19 разних других оптичких дискова

Статистички подаци о коришћењу грађе од стране корисника воде се у оквиру статистике Завичајног одељења.

ДИГИТАЛИЗАЦИЈА

Центар је из 2007. године наследио 2.034 дигитална документа, који су настали ранијом дигитализацијом разних докумената из културне и научне завичајне баштине.

У 2008. години дигитализовано је укупно 24.132 докумената. Дигитализација је подразумевала њихово скенирање и опис преко метаподатака, чиме је дигитална грађа припремљена за будућу манипулацију и објављивање на интернету. У поменутом периоду на веб сајту „Дигитална библиотека“, који је покренут почетком 2008. године за потребе претраживања и прегледања дигиталних колекција од стране корисника преко интернета, објављено је 6.970 дигиталних докумената.

Центар за дигитализацију развио је сопствену базу података за потребе складиштења и претраживања дигиталних докумената на интернету. Аутор базе података

је дипл. инж. Влада Максимовић, који је ангажован као спољни сарадник на пројекту. Укупна количина података, настала из рада Центра за дигитализацију, премашила је 300 гигабајта. Чување тих података врши се на два одвојена капацитета за складиштење (један систем за складиштење и један хард диск) и на двд дисковима (укупно 80 дискова), чиме је сваки дигитални документ заступљен са три копије. На тај начин су испуњени високи стандарди за чување и складиштење података у дигиталном облику. Хонорарни сарадник Александар Вукајловић завршио је у септембру 2008. MS ACCESS базу података за архивирање података о дигитализацији грађе у Центру за дигитализацију, која се користи за интерну употребу у Центру. Александар је такође урадио електронску књигу инвентара за потребе Одељења часописа у децембру 2008. године.

У циљу коришћења дигиталних колекција Градске библиотеке Чачак преко интернета, почетком 2008. покренут је веб сајт „Дигитална библиотека“ на адреси http://www.cacak-dis.rs/dig_bibl/index.html Сајт је прилагођен коришћењу најширем кругу корисника, са опцијама претраживања и прегледања колекција разврстаних према типовима грађе. Народна библиотека Србије укључила је овај сајт у своје Препоручене интернет адресе Дигиталних библиотека, као једини из Србије.

У марту 2008. године покренут је блог „Дигитализација и дигиталне библиотеке“ у оквиру интернет сајта Библиотеке (на адреси <http://digital.cacak-dis.rs/index.php>), где се објављују текстови о теоријским и практичним питањима дигитализације, као и вести, најаве и прикази пројеката дигитализације у земљи у свету. Блог истовремено служи и да саопштава вести о току процеса дигитализације у Градској библиотеци Чачак. Тренутно је блог „Дигитализација и дигиталне библиотеке“ једини уско-стручни библиотечки блог у Србији.

УНАПРЕЂЕЊЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ

Радници центра су у другој половини 2008. учествовали у раду на остваривању јединствене рачунарске мреже у оквиру читаве установе (у сарадњи са фирмом Комтех, Чачак). Резултат тог рада је да сви стручни радници Библиотеке сада имају приступ трима каталожним базама података које се воде (Монографских публикација, Периодике и Завичајног одељења), као и приступ интернету са својих радних места.

Са Дечјим и Завичајним одељењима Библиотеке успостављена је сарадња на пројекту „Дечја дигитална библиотека“. Овај пројекат осмишљен је као основа интернет

услуга и сервиса намењених најмлађој читалачкој и корисничкој публици библиотеке (млађи од 15 година). У току је дигитализација целокупне едиције „Златна књига“ (105 књига), док су дигитализоване старе дечје књиге и сликовнице из легата Јована Давидовића, које ће бити укључене у будућу дигиталну библиотеку за децу. Овај пројекат идејно почива на убеђењу да је рад са децом вероватно најважнији сегмент друштвено-културног рада јавне библиотеке и Центар за дигитализацију настоји да ту пружи свој допринос.

Центар је био активан и на пружању техничко-информационе подршке запосленима Градске библиотеке, кроз техничку помоћ при реализацији програма Библиотеке, објављивање публикација, скенирање грађе, решавање проблема насталих приликом коришћења рачунара и друге опреме. Колико су време и околности дозвољавали, радници Центра су помагали колегама да савладају одређена знања, неопходна за коришћење савремене информатичке опреме.

Током 2008. године Центар за дигитализацију спровео је тестирање неколико дистрибуција Linux (Линукс) оперативног система отвореног кода, као могуће замене постојећој Windows платформи. Закључак је да се прелаз на нови оперативни систем може извршити у будућности без већих проблема, али само када се претходно реши питање новог библиотечког програма. Коришћење постојећег BIBLIO програма не дозвољава други оперативни систем осим Windows-а. Практичну примену тестирање је имало у Интернет клубу Библиотеке, где два рачунара раде умрежени, један са Windows, а други са Linux оперативним системом.

Значајна пажња у 2008. години посвећена је промоцији Библиотеке на интернету. Осим матичног сајта установе, који је у 2008. имао 65.000 посета и непрестано се усавршава са новим сервисима (као што је корисничка мејлинг листа) и блога (са 20.000 посета), искоришћени су капацитети две друштвене мреже на интернету за стварање имица модерне библиотеке, како би се привукла пажња млађе корисничке популације. На највећој интернет друштваној мрежи Фејсбук (Facebook) Библиотека је отворила своју страницу (<http://www.facebook.com/pages/Cacak-Serbia/Gradska-biblioteka-Cacak/21595215877>), која је за неколико месеци привукла преко 150 „следбеника“ (или „фанова“). Истовремено је на најзначајнијем интернет сајту за преглед видео садржаја Јутуб (Youtube) отворен канал 31. октобра 2008. (на адреси <http://www.youtube.com/user/bibliotekacacak>) за постављање видео записа програма у организацији Градске библиотеке. Постављени видео материјал (из колекције Мултимедија „Дигиталне библиотеке“) до краја 2008. године прегледан је више од 200

пута. Овај сегмент рада могао би се значајно развити и проширити, али за то Центар нема довољно запослених.

ОБЈАВЉЕНИ РАДОВИ, ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ, УЧЕШЋА НА КОНФЕРЕНЦИЈАМА

Између јануара и септембра 2008. године радници Центра одржали су пет презентација свог рада на конференцијама и стручним скуповима са саопштењима:

- Богдан Трифуновић, „Дигитализација завичајне периодике и електронске публикације“, IV саветовању библиотекара Србије, у организацији Народне библиотеке Ужице, Библиотекарског друштва Србије и Подружнице библиотекара Златиборског округа, Златибор, 28-30. маја 2008.
- Александар Вукајловић, Богдан Трифуновић, промоција пројекта „Дигитална библиотека“, Уметничка галерија „Надежда Петровић“, 3. јул 2008, Београду и на Златибору.
- Александар Вукајловић, „Archiving of documentation about digitalized materials“, 4. SEEDI конференција, Национални центар за дигитализацију, Математички факултет Београд, 14. јун 2008.
- Богдан Трифуновић, "Digitization of Local History Collections In Public Library "Vladislav Petkovic DIS" In Chachak: Digitization of The Newspaper "The Voice of Chachak", 4. SEEDI конференција, Национални центар за дигитализацију, Математички факултет Београд, 14. јун 2008.
- Богдан Трифуновић, „Дигитализација и електронске библиотеке - `Дигитална библиотека` / Digitization and electronic libraries – `Digital library`, Међународна научна конференција "ЕЛЕКТРОНСКА БИБЛИОТЕКА / ELECTRONIC LIBRARY", Филолошки факултет Београд / Библиотекарско друштво Србије, Београд, 25 – 28 септембар 2008.

Објављени стручни радови проистекли из рада Центра:

- Bogdan Trifunovic, *Web Archiving Projects User-Oriented Review*, Digitalizacija i digitalne biblioteke <blog, 23. 12. 2008>.

- Bogdan Trifunovic, *Selective web archiving bibliography*. Digitalizacija i digitalne biblioteke <blog, 24. 11. 2008>.
- Богдан Трифуновић, *Дигитализација завичајне грађе у Градској библиотеци „Владислав Петковић Дис“ у Чачку: дигитализација „Чачанског гласа“ (1932-1935)*, Глас библиотеке 14/2007, стр. 27-47.
- Богдан Трифуновић, *Интернет ћошак 2008*, Глас библиотеке 14/2007, стр. 75-79.
- Богдан Трифуновић, *Не заборавити „Дисов гласник“*, Дисово пролеће 39/2008, стр. 22-23.

Рад Богдана Трифуновића *Web Archiving Projects User-Oriented Review* („Преглед пројеката веб архивирања из корисничке перспективе“) укључен је у документацију пројекта WebArchiv Националне библиотеке Чешке Републике (на адреси <http://en.webarchiv.cz/dokumenty/>).

Радници Центра за дигитализацију присуствовали су 8. инструктивном семинару у организацији „Интернет клуба Љиг“ и мреже „Библиотеке нашег окружења“, Дивчибаре, 3. април 2008, као и на Међународној научној конференцији "ЕЛЕКТРОНСКА БИБЛИОТЕКА / ELECTRONIC LIBRARY", Филолошки факултет Београд / Библиотекарско друштво Србије, Београд, 25 – 28 септембар 2008. Библиотекар Богдан Трифуновић је током новембра 2008. боравио на тронедељном стручном усавршавању из дигитализације и дигиталне заштите докумената у Националној библиотеци Чешке Републике, захваљујући стипендији организације Digital Preservation Europe и финансијској подршци Градске библиотеке Чачак.

ОСТВАРЕНА САРАДЊА И ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ

Током 2008. Центар за дигитализацију остварио је сарадњу са Завичајним и Дечјим одељењима Библиотеке у Чачку, са колегом Мирком Дрманцем, библиотекарском Одељења часописа који је учествовао у стварању колекције мултимедијалних докумената, колегама из Дигиталне Народне библиотеке Србије, Националним центром за дигитализацију, Техничким факултетом у Чачку, Националном библиотеком Чешке Републике и многим другим установама и појединцима. Захваљујући успостављеним контактима намера нам је

да и у 2009. унапређење рада буде подстакнуто кроз сарадњу са поменутиим појединцима и организацијама.

Центар за дигитализацију израдио је више нацрта пројеката у 2008. години (унапређење рада огранака у Заблаћу и Мрчајевцима, објављивање монографије часописа „Полет“, објављивање 15. броја часописа „Глас библиотеке“, пројекат „БИБЛИОБУС“, пројекат дигитализације часописа „Библиотекар“) који су тренутно у фази мировања услед одсуства финансијских средстава или других фактора значајних за њихову реализацију. Библиотекар Богдан Трифуновић учествовао је и у изради нацрта систематизације радних места у Центру за дигитализацију.

Богдан Трифуновић је 11. марта 2008. године водио књижевно вече, на којем је промовисана књига академика Александра Младеновића *Повеље деспота Стефана Лазаревића* (издавачки подухват године на београдском Сајму књига).

ПЛАН РАДА ЗА 2009. ГОДИНУ

- одржавање и ажурирање интернет презентације Библиотеке, блога о дигитализацији и базе података „Дигиталне библиотеке“;
- медијска промоција установе на интернету;
- наставак програма дигитализације завичајне грађе;
- формирање „Дечје дигиталне библиотеке“, посебног дела веб сајта посвећеног најмлађим корисницима (у сарадњи са Дечјим одељењем и колегиницом Оливером Недељковић);
- писање стручних радова за „Глас библиотеке“, „Дисово пролеће“ и друге домаће библиотечке часописе;
- учешће на два стручна скупа посвећена темама дигитализације и даље стручно усавршавање;
- координисање рада лица на одслужењу цивилног војног рока у Библиотеци, који су додељени пословима дигитализације.
- организација обуке запослених из информационаих технологија;

- остваривање сарадње са општинским библиотекама Моравичког округа на пољу дигитализације.

ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА И ЗАКЉУЧЦИ

Протекла 2008. година може се сматрати веома успешном, сагледавајући да је основан Центар за дигитализацију, који је проистекао из претходног рада на пословима дигитализације у установи, што запослени доживљавају као признање значаја и квалитета свог рада. Остварени резултати, стручна и јавна признања и већ изграђено име у земљи, као и у иностранству, дозвољавају доношење закључка да је Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ међу првим јавним библиотекама Србије у доменима дигитализације, информационих технологија и присуства на интернету.

Наведени послови и активности подразумевају и одређене проблеме који су се временом у раду јављали. Као основни проблем истичемо нерешен статус информатичара Александра Вукајловића, који је учествовао у раду центра током већег дела 2008. године и у потпуности је упознат са радом на дигитализацији и Библиотеци. Рад без информатичара, уз ангажовање војника на цивилном служењу војног рока и једног библиотекара (који је, поред тога, ангажован на другим пословима и често одсутан), условљава значајно кашњење у реализацији планова, али и пад квалитета рада. Постојање тима од једног библиотекара, информатичара и једног или два војника на цивилном одлужењу војног рока (на пословима техничког асистента) омогућило би остваривање планираних активности у наредном периоду и континуиран напредак у раду. Испуњавањем овог предуслова стекли би се сви услови да Центар за дигитализацију оствари још једну успешну радну годину, узимајући у обзир ниво техничке опремљености, успостављени систем поделе послова међу радницима, стечена знања и вештине, као и план рада у наредном периоду.

У Чачку,

2. фебруар 2009.

Богдан Трифуновић, библиотекар